

تحلیل اثر زورگویی مجازی و اشتیاق به فضای مجازی بر ارتباط نامتعارف زوجین

هلن نیک بخش: دانشجوی دکتری علوم ارتباطات، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ID نوروژ هاشم زهی: استادیار، گروه علوم اجتماعی و ارتباطات، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (* نویسنده مسئول) No_hashemzehi@yahoo.com
نازنین ملکیان: استادیار، گروه علوم اجتماعی و ارتباطات، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

کلیدواژه‌ها

رابطه نامتعارف،
قلدری مجازی،
اشتیاق به فضای مجازی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۶

تاریخ چاپ: ۱۴۰۱/۱۱/۱۸

زمینه و هدف: خانواده ایفاگر مهم‌ترین نقش در جامعه است. یکی از تحولاتی که بنیان خانواده را سست و ناپایدار می‌سازد، ارتباط نامتعارف زوجین است. لذا هدف از انجام تحقیق حاضر تحلیل اثر قلدری مجازی و اشتیاق به فضای مجازی بر ارتباط نامتعارف زوجین در شهر تهران بود.

روش کار: برای انجام تحقیق کاربردی حاضر که با دو رویکرد کمی (از طریق تکمیل پرسشنامه‌های اطلاعات فردی، اشتیاق (والراند و همکاران، ۲۰۰۳)، قلدری مجازی (مینه سینی و همکاران، ۲۰۱۱) و ارتباط نامتعارف (وائلی، ۲۰۰۸) توسط ۳۸۴ نفر از زوجین متأهل شهر تهران) و کیفی (بر مبنای گراندد تئوری و با تکنیک مصاحبه عمیق بدون ساختار، از طریق مصاحبه با ۳۰ نفر از مردان و زنان متأهل شهر تهران با سابقه رابطه فرا زناشویی) انجام شد.

یافته‌ها: نتایج کیفی این پژوهش نشان داد که عوامل فردی، نگرشی، ازدواج نامناسب، تعاملی/ارتباطی و عوامل محیطی در شروع رابطه نامتعارف مردان و زنان متأهل شهر تهران موثر بوده است. نتایج کمی این پژوهش نشان داد که بین اشتیاق به فضای مجازی با قلدری مجازی رابطه معناداری وجود دارد. بین اشتیاق به فضای مجازی با روابط نامتعارف زوجین رابطه معناداری وجود دارد. بین قلدری مجازی با روابط نامتعارف زوجین رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج تایید کننده تاثیر زورگویی بر ارتباط نامتعارف زوجین می‌باشد.

تعارض منافع: گزارش نشده است.

منبع حمایت‌کننده: حامی مالی ندارد.

شیوه استناد به این مقاله:

Nikbaksh H, Hashemzehi N, Malekian N. Analysis of the Effect of Virtual Bullying and Passion for Cyberspace Couples' Unconventional Communication. Razi J Med Sci. 2023;29(11):362-371.

*انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با [CC BY-NC-SA 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/) صورت گرفته است.

Analysis of the Effect of Virtual Bullying and Passion for Cyberspace Couples' Unconventional Communication

Helen Nikbaksh: PhD student in Communication Sciences, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Nowruz Hashemzahi: Assistant Professor, Department of Social Sciences and Communication, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (* Corresponding Author) No_hashemzahi@yahoo.com

Nazanin Malekian: Assistant Professor, Department of Social Sciences and Communication, Tehran East Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract

Background & Aims: Confronting the modern world has led to the formation of different expectations in the lives of couples and subsequently to fundamental changes in the communication and emotional level. Several factors hinder the proper communication of couples and bring the common life to coldness and emotional deadlock, and in some cases it leads to the phenomenon of unconventional communication and betrayal (1).

On the other hand, along with the development of science and technology and as a result of new innovations and techniques, products and goods have entered human life that have a dual function in the individual and social life of man. (2). One of the most prominent and widely used of these products is social media and virtual space. With the increase in the use of the Internet, reports of cyber-harassment, sexual requests and virtual bullying have also increased (3). Virtual space, with the possibility of establishing quick simultaneous and non-synchronous communication, access to a large amount of information and its widespread dissemination, is an effective tool for communication between people and plays a positive role in cultural development and human relations, (3). On the other hand, it seems that one of the most important factors affecting the willingness to use virtual space and social networks is psychological factors, including passion for virtual space. In 2003, for the first time, Wallerand et al. described a dual model of enthusiasm: 1- a great desire to do an activity on a regular basis, 2- a desire to do an activity to the point where all one's time and energy are spent on it. spend (4).

Considering that the extramarital relationship of couples is one of the main causes of marital conflicts and divorce; And it has been growing in recent years. But in Iran, there is a lack of research in this field due to the high reaction and sensitivity of the society and laws to the perpetrators and the lack of easy access to people, and the research in this field is very little and insufficient. Therefore, the researcher is trying to answer this question: does virtual bullying and passion for virtual space have an effect on the unconventional relationship of couples in Tehran?

Methods: In order to carry out the current applied research, which is based on two quantitative approaches (by completing personal information questionnaires, enthusiasm (Wallerand et al., 2003), virtual bullying (Minnesini et al., 2011) and unconventional communication (Whatley, 2008) by 384 people. of married couples in Tehran) and qualitative (based on grounded theory and unstructured in-depth interview technique, through interviews with 30 married men and women in Tehran with a history of extramarital relationship). Finally, to analyze the data at the descriptive level of mean, frequency, standard deviation, and in the inferential statistics section to check the state of data distribution from the skewness and kurtosis index and to check the validity of the questionnaires from confirmatory factor analysis for hypothesis testing. Spearman's correlation test and structural equation modeling with partial least squares approach and SPSS version 26 and Smart PLS version 3 software were used to test the model.

Keywords

Unconventional relationship,
Virtual bullying,
Passion for cyberspace

Received: 17/12/2022

Published: 07/02/2023

Results: The results showed that there is a significant relationship between passion for virtual space and virtual bullying ($r=0.728$, $P<0.01$). The share of variance (determining coefficient) of the two mentioned variables is equal to 53%. There is a significant relationship ($r=0.564$, $P<0.01$) between passion for virtual space and unconventional relationships of couples. The share of variance (coefficient of determination) of the two mentioned variables is equal to 32%. There is a significant relationship between virtual bullying and couples' unconventional relationships ($r=0.663$, $P<0.01$).

Conclusion: The results showed that the variable of passion for virtual space can explain and predict the variable of virtual bullying. It was also found that the variable of passion for virtual space has the ability to explain and predict the variable of couples' unconventional relationships. Finally, the variable of virtual bullying has an average ability to explain and predict the variable of couples' unconventional relationships. In the axis of individual factors, tiredness from shared life, excitement seeking, personality disorders (such as: paranoid, schizoid, bipolar disorder, etc.) and personality traits (such as: dramatic, borderline, antisocial, narcissistic personality) in line with the research. Baucom et al. (2009); Curiosity has been consistent with the research of Mark et al. (2011) and Bakum et al. (2009) (6).

Parsons' (1995) nuclear family model theory is cited in the axis of inappropriate marriage factors. According to Parsons, the nuclear family is a consumption unit that depends on the husband's job outside the home and is created based on free choice of wife and on the basis of romantic love. In the current situation and with the change of social structure from traditional to modern and as a result, the creation of family-wide institutions in various fields including employment and meeting economic needs, the family gradually loses its productive function and the only role of kinship of the members towards Each other remains in it (9).

In the axis of society and environment factors, the theories of culture change through the media of Inglehart (1970), the role of religious factors of Alport (1955), the role of economic factors of Kanger (1900), Kasht Gerbner (1969) and the crisis conditions of Sarukhani (1376) are cited. has been According to Inglehart, individual use of media and especially social networks has a direct effect on individual values. People who are continuously exposed to the information of social networks and media, their orientations towards religion, gender equality, traditional ethical standards, attitude towards democracy and... They will be significantly different (11). The interviewees have admitted that with the change of society and its values, their beliefs about the norms of society, religion and commitment have changed and with the spread of social networks and the possibility of easier access, the possibility of unconventional communication has increased. Social media provide an outlet for behaviors that may be potentially harmful to romantic relationships, such as communicating with alternative partners, which can sometimes lead to relationship conflict, separation, or divorce (14).

Most of them have considered the corona pandemic to be more important than before, which is in line with the results of Cope Gordon's research. He has admitted that the increased stress caused by the pandemic may expose couples to an increased risk of infidelity. The negative consequences of infidelity are also likely to be exacerbated for couples during the pandemic due to the intersection with the social, emotional, and financial consequences of COVID-19 (15). Also, most of them have emphasized the lack of emotional and sexual connection with their spouses and the desire to satisfy their needs in the form of extramarital relationships (16).

Conflicts of interest: None

Funding: None

Cite this article as:

Nikbaksh H, Hashemzahi N, Malekian N. Analysis of the Effect of Virtual Bullying and Passion for Cyberspace Couples' Unconventional Communication. *Razi J Med Sci.* 2023;29(11):362-371.

*This work is published under [CC BY-NC-SA 3.0 licence](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/).

۳۶۴

<http://rjms.iums.ac.ir>

دوره ۲۹، شماره ۱۱، بهمن ۱۴۰۱ **مجله علوم پزشکی رازی**

مقدمه

جمله اشتیاق به فضای مجازی است. در سال ۲۰۰۳ برای اولین بار والراند و همکاران یک مدل دوگانه از اشتیاق ... را توصیف کردند: ۱- تمایل زیاد به انجام یک فعالیت در حد معمول ۲- تمایل به انجام یک فعالیت تا جایی که تمام وقت و انرژی خود را برای آن صرف کنند (۴).

با توجه به این که رابطه فرازناشویی زوجین از علل اصلی تعارضات زناشویی و طلاق محسوب می‌شود؛ و در سال‌های اخیر روند رو به رشدی داشته است. اما در ایران فقر پژوهش در این زمینه به دلیل واکنش و حساسیت زیاد جامعه و قوانین برای عاملان و مرتکبان و عدم دسترسی آسان به افراد، وجود داشته و تحقیقات در این زمینه بسیار اندک و ناکافی است. از این رو محقق در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا قلدری مجازی و اشتیاق به فضای مجازی بر ارتباط نامتعارف زوجین در شهر تهران اثر دارد یا خیر؟

روش کار

برای انجام تحقیق کاربردی حاضر که به صورت کیفی و کمی انجام شد در بخش کیفی، از نوع نظریه داده بنیاد (گراندد تئوری) و با رویکرد استقرایی یعنی رسیدن از جزء به کل و به صورت مصاحبه و تحلیل محتوایی و ساختاری با روش اشتراوس و کوربین انجام شد. ابزار انجام پژوهش در بخش کیفی، مصاحبه عمیق ساخت نیافته بوده است. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند جهت گزینش افراد مورد مصاحبه استفاده شده است. به منظور گردآوری دیدگاه‌ها، با ۳۰ نفر از مردان و زنان متأهلی که درگیر ارتباط نامتعارف بودند تا زمان رسیدن به اشباع نظری مصاحبه عمیق و بدون ساختار انجام شده است. این نوع مصاحبه به دلیل انعطاف‌پذیری و عمیق بودن مناسب پژوهش‌های کیفی است (۵). پس از ضبط صدای مصاحبه‌شوندگان، کلیه مکالمات با دقت روی کاغذ نوشته شده است. کسب اجازه برای ضبط مصاحبه‌ها، رضایت آگاهانه مصاحبه‌شوندگان، تعهد اخلاقی مصاحبه‌کننده برای حفظ گمنامی مصاحبه‌شوندگان و محرمانه ماندن اطلاعات در همه مصاحبه‌ها مدنظر بوده است. به منظور انجام روایی صوری یا ظاهری به روش اسکینر، از روایی داده‌های گردآوری شده اطمینان حاصل شده است.

انسان موجودی اجتماعی است و نیازمند گسترش و تداوم روابط بین فردی است. یکی از مهم‌ترین بخش‌های زندگی اجتماعی انسان‌ها، ارتباط با دیگر انسان‌ها است که به طور طبیعی در نهاد بشر وجود دارد. ازدواج اولین گام و اصلی‌ترین عامل ارتباطی و موجد تداوم نسل و حیات بشری است. تعامل و ارتباط با همسر یکی از نیازهای مهم زوجین در زندگی زناشویی است. ارتباطات مناسب زوجین، سبب بهبود کیفیت زندگی و کسب آرامش در زندگی مشترک می‌شود. مواجهه و رویارویی با جهان مدرن سبب بروز شکل‌گیری انتظارات متفاوت در زندگی زوجین و متعاقب آن ایجاد تغییرات اساسی در سطح ارتباطی و عاطفی شده است. عوامل متعددی مثل ارتباط صحیح زوجین بوده و زندگی مشترک را به سردی و بن بست عاطفی رسانده و در برخی از موارد موجب گرایش به پدیده ارتباط نامتعارف و خیانت می‌شود (۱).

از سوی دیگر، همگام با توسعه علم و فن‌آوری و در اثر نوآوری‌ها و تکنیک‌های نوین، محصولات و کالاهایی وارد زندگی بشر شده‌اند که کارکردی دوگانه در حیات فردی و اجتماعی انسان داشته‌اند. (۲). یکی از شاخص‌ترین و پرکاربردترین این محصولات، رسانه‌های اجتماعی و فضای مجازی است. با افزایش استفاده از اینترنت، گزارش‌های آزار سایبری، درخواست‌های جنسی و قلدری مجازی نیز افزایش یافته است (۳). فضای مجازی، با امکان ایجاد برقراری ارتباط سریع همزمان و غیرهمزمان، دسترسی به حجم زیادی از اطلاعات و انتشار گسترده آن، ابزار موثری برای ارتباط بین افراد بوده و در توسعه فرهنگی و روابط انسانی نقش مثبتی ایفا می‌کنند، البته برخی از اوقات به دلیل کاربرد نادرست و استفاده افراطی از سوی کاربران، به تهدیدی جدی برای خانواده‌ها تبدیل شده است. زیرا در صورت وجود مسائل حل نشده و پیوندهای عاطفی ضعیف بین زوجین، پیوندهای مجازی جایگزین شده و به ناپایداری و قطع احتمالی رابطه بین زوجین منجر می‌شوند (۳).

از سوی دیگر، به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین عواملی که بر تمایل به استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی موثر است، عوامل روان‌شناختی و از

اسپیرمن و برای آزمون مدل از مدلسازی معادلات ساختاری با رویکرد حداقل مربعات جزئی و نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و Smart PLS نسخه ۳ استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس داده‌های بخش کیفی و کدگذاری باز ۲۳۶ مفهوم و در مرحله کدگذاری محوری ۳۸ مقوله تهیه شده و در کدگذاری گزینشی، مفاهیم استحصال شده در کدگذاری محوری، در قالب مقولات با عنوان شرایط علی، پدیده، زمینه، شرایط مداخله‌گر، راهبرد و پیامد قرار گرفتند. بطوریکه محور عوا مل فردی شامل مقوله‌های شخصیتی و تجربه زندگی گذشته است.

مقوله‌های مرتبط با شرایط مداخله‌گر در محور عوامل فردی شامل: ویژگی‌های شخصیتی همسر و تفاوت‌های شخصیتی زوجین است.

مقوله مرتبط با شرایط علی در محور عوامل فردی توجیه ارتباط نامتعارف است.

مقوله پدیده در محور عوامل فردی، تنوع‌طلبی بوده است.

راهبرد در محور عوامل فردی نارضایتی در ادامه زندگی است.

پیامد در محور فردگرایی افزایش لذت‌گرایی شامل جبران کمبودها و نیازها و احساس خوشی و لذت بوده است.

محور عوامل نگرشی: نگرش‌ها، در زمینه سازی و فرم دهی به رفتارها، ایجاد انگیزش، ارضای نیازها و جهت‌دهی به گرایش‌ها تاثیر مهمی دارند. افزایش فردگرایی و لذت محوری در جهان مدرن، این باور و نگرش را در افراد ایجاد کرده که پیش از هر چیز و مهم‌تر از هر چیز، خود انسان و رفع نیازها و جلب لذت‌های اوست.

مقوله مرتبط با شرایط زمینه‌ای در محور عوامل نگرشی، نگرش به ازدواج است.

مقوله مرتبط با شرایط مداخله‌گر در محور عوامل نگرشی، نگرش حق به جانب است.

مقوله مرتبط با شرایط علی در محور عوامل نگرشی، نگرش به رابطه فرازنشویی است.

برای روایی محتوایی، قبل از انجام مصاحبه سوالات با کمک چند تن از خبرگان، طراحی شد. برای دستیابی به پایایی در مرحله مصاحبه، از پرسش‌های مولد و در مرحله تفسیر داده‌ها، چگونگی اجرای تفسیر و روش کدگذاری از دیدگاه صاحب‌نظران استفاده شد. پس از اتمام مصاحبه‌ها، تجزیه و تحلیل یافته‌ها به روش استقرایی منطقی انجام گرفت. بدین منظور پس از نگارش متن مصاحبه‌ها از روی صداهای ضبط شده، متن مصاحبه‌ها چندین بار مرور شده تا به کوچک‌ترین واحدهای تشکیل دهنده و معنادار تبدیل و مقوله‌بندی شد. سپس، مقوله اصلی هر مصاحبه در جدولی زیر هم قرار گرفته و یک هسته مرکزی (پدیده) انتخاب شد که دربرگیرنده تمامی مقوله‌های اصلی مصاحبه‌ها بود. بررسی قیاسی و استقرایی بین متون اولیه و مقوله‌ها چندین بار انجام شده تا در نهایت، ثبات قابل قبولی برای مفهوم سازی از داده‌ها حاصل شد. هسته مرکزی (پدیده) این پژوهش رابطه فرازنشویی (ارتباط نامتعارف، خیانت) بود.

در بخش کمی، پژوهش حاضر، از لحاظ هدف، کاربردی، پیمایشی و از نوع توصیفی تبیینی و مبتنی بر همبستگی و مدل‌سازی معادلات ساختاری بوده و نیز جزء تحقیقات کاربردی محسوب می‌شود. جامعه آماری این تحقیق را تمام زوجین شهر تهران تشکیل دادند که به دلیل نامشخص بودن تعداد دقیق جامعه آماری، بر اساس جدول مورگان نمونه آماری برای جامعه آماری نامشخص ۳۸۴ نفر و به صورت هدفمند در نظر گرفته شد. داده‌های این پژوهش از طریق توزیع پرسشنامه‌ها به صورت اینترنتی انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه اطلاعات فردی، پرسشنامه اشتیاق (والراند و همکاران، ۲۰۰۳)، پرسشنامه قلدری مجازی (مینه سینی و همکاران، ۲۰۱۱) و پرسشنامه ارتباط نامتعارف (واتلی، ۲۰۰۸) استفاده شد. نهایتاً برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی از میانگین، فراوانی، انحراف استاندارد، و در بخش آمار استنباطی برای بررسی وضعیت توزیع داده‌ها از شاخص چولگی و کشیدگی و برای بررسی روایی سازه پرسشنامه‌ها از تحلیل عاملی تاییدیف برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون همبستگی

مقوله پدیده در محور عوامل نگرشی، نحوه نگرش به تعهد زناشویی است.

راهبرد در محور عوامل نگرشی، نگرش به زندگی با وجود رابطه فرازناشویی است.

پیامد در محور عوامل نگرشی، تلاش برای تداوم زندگی است.

محور عوامل ازدواج نامناسب: ازدواج مقوله بسیار مهمی در زندگی هر فرد است. در برخی از موارد همسرگزینی به شیوه کاملاً سنتی، و مصلحت‌اندیشانه و بدون توجه به ویژگی‌های شخصیتی صورت می‌پذیرد و به زندگی سرد و بی‌روح می‌انجامد. با ظهور جامعه مدرن، در پاره‌ای از موارد شیوه ازدواج احساسی جایگزین ازدواج سنتی شد که آن هم به دلیل در نظر نگرفتن تطابق شرایط زوجین، با بی‌ملاحظگی و بدون عقلانیت صورت پذیرفته و در بسیاری از موارد موفق نبوده است. در برخی از زندگی‌های ناسازگار، زوجین با وجود ناخشنودی از شرایط زندگی، جدایی و طلاق را انتخاب ننموده و به خاطر وجود فرزند یا رعایت هنجارهای اجتماعی به زندگی مشترک ادامه داده اما به تعهد زندگی مشترک وفادار نمانده و رابطه فرازناشویی را به عنوان راهی برای تسکین مشکلات انتخاب می‌کنند.

مقوله‌های مرتبط با شرایط زمینه‌ای در محور عوامل ازدواج نامناسب، ازدواج زودهنگام و اختلاف سنی نامتعارف است.

مقوله مرتبط با شرایط مداخله‌گر در محور عوامل ازدواج نامناسب، عدم توجه به احساسات در شروع ازدواج، شامل ازدواج اجباری و ازدواج بدون احساس است.

مقوله مرتبط با شرایط علی در محور عوامل ازدواج نامناسب علل نامناسب شروع ازدواج شامل، ازدواج به امید ترک اعتیاد؛ و ازدواج به امید سر به راه شدن و مسئولیت‌پذیر شدن است.

مقوله پدیده در محور عوامل ازدواج نامناسب، تداوم زندگی بدون خشنودی شامل، تداوم زندگی به خاطر وجود فرزند و تداوم زندگی به دلیل مسائل سنتی است. راهبرد در محور عوامل ازدواج نامناسب، غلبه احساس

شامل ازدواج احساسی است.

پیامد در محور عوامل ازدواج نامناسب، نارضایتی و ناخشنودی از زندگی شامل شروع رابطه نامتعارف است. محور عوامل تعاملی و ارتباطی: هدف اصلی ازدواج ارتباط است، ارتباط به زن و شوهر این امکان را می‌دهد که با یکدیگر به بحث و تبادل نظر بپردازند و از نیازهای هم آگاهی یابند. یکی از مهم‌ترین عوامل مشکل‌زا، که موجب کاهش سطح کیفی زندگی و رضایت‌مندی زناشویی می‌شود، اختلال در ارتباط یا به عبارتی اختلال در فرایند تفهیم و تفاهم است. بیش از ۹۰ درصد زوج‌های آشفته مشکلات ارتباطی را مسئله اصلی خود بیان می‌کنند (کارگر و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۵). علاوه بر ارتباط عاطفی، رضایت جنسی نیز از عوامل مهم در دوام زندگی زناشویی است. عدم کارکرد مطلوب جنسی بر تمامی ابعاد زندگی تأثیر عمیقی بر جای گذاشته و سبب بروز طلاق عاطفی یا گرایش به روابط نامتعارف می‌شود. مقوله مرتبط با شرایط زمینه‌ای در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، تنوع‌جویی جنسی است.

مقوله‌های مرتبط با شرایط مداخله‌گر در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، رابطه زناشویی کم کیفیت، مشکلات رفتاری، مشکلات مربوط به خانواده منشاء و عدم توجه به همسر است.

مقوله‌های مرتبط با شرایط علی در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، عدم ارضاء نیازهای عاطفی و مشکلات رابطه جنسی است.

مقوله پدیده در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، احساسات منفی رابطه است.

راهبرد در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، تعامل حمایتی اطرافیان و ارضاء نیازها در رابطه با فردی غیر از همسر است.

پیامد در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، عدم تعهد است.

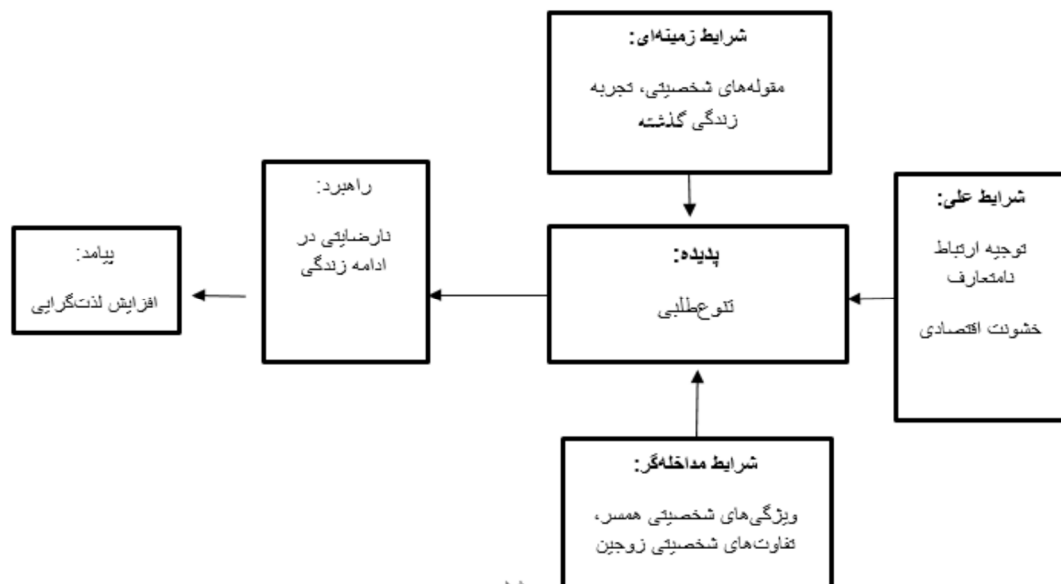
محور عوامل محیط و جامعه: انسان موجودی اجتماعی است. در نتیجه محیط و جامعه نقش بسیار مهمی در زندگی افراد ایفا می‌کند. در جامعه امروزی تقابل سنت و مدرنیته شرایط جدیدی در همه زوایای زندگی ایجاد کرده است. در نتیجه آن، سطوح فرهنگی، اجتماعی و

اقتصادی به شدت تحت تاثیر قرار گرفته و نمود آن در زندگی زوجین نیز مشاهده می‌شود. مقوله‌های مرتبط با شرایط زمینه‌ای در محور عوامل محیط و جامعه، وابستگی اقتصادی، فاصله طبقاتی، تاثیرپذیری از دیگران و مسائل مذهبی است. مقوله‌های مرتبط با شرایط مداخله‌گر در محور عوامل محیط و جامعه، زمان طولانی دوری از همسر، محیط مساعد برای ارتباط نامتعارف، تعارضات شناختی است. مقوله‌های مرتبط با شرایط علی در محور عوامل محیط و جامعه، اختلاف سطح فرهنگی زوجین، مشکلات مالی، بیماری و تسهیلگری رسانه‌ها در ارتباط نامتعارف است. مقوله پدیده در محور عوامل محیط و جامعه، از بین رفتن تابوی ارتباطات نامتعارف است. راهبرد در محور عوامل محیط و جامعه، نقض رابطه متعهدانه است. پیامد در محور عوامل محیط و جامعه، تداوم ارتباط نامتعارف است (شکل ۱).

نتایج بخش کمی نشان داد بین اشتیاق به فضای مجازی با قلدری مجازی رابطه معناداری ($P < 0/01$)، وجود دارد. میزان اشتراک واریانس (ضریب تعیین) دو متغیر مذکور برابر با ۵۳ درصد است. بین اشتیاق به فضای مجازی با روابط نامتعارف زوجین رابطه معناداری ($P < 0/01$)، $r = 0/564$ ، وجود دارد. میزان اشتراک واریانس (ضریب تعیین) دو متغیر مذکور برابر با ۳۲ درصد است. بین قلدری مجازی با روابط نامتعارف زوجین رابطه معناداری ($P < 0/01$)، $r = 0/663$ ، وجود دارد.

بحث

رابطه نامتعارف زوجین پیامدهای مختلف فردی و اجتماعی داشته و تاثیرات مخربی در همسر و خانواده فرد و جامعه ایجاد می‌کند. لذا بررسی دقیق این پدیده به منظور شناخت عوامل و زمینه‌های شکل‌گیری آن ضروری است. به دلیل قبح مسئله و مشکلات شرعی و قانونی برای مرتکبین، آمار دقیقی در کشور وجود ندارد. اما، وجود مطالب بسیاری در جراید و شبکه‌های اجتماعی، افزایش آمار مراجعان درگیر در رابطه فرازناشویی به مراکز مشاوره و دادگاه‌های خانواده و وجود انبوهی از فیلم‌ها و سریال‌ها با موضوع خیانت

شکل ۱- مدل نظریه بنیادی رابطه فرازناشویی

بیانگر وجود این معضل اجتماعی در جامعه است. نتایج نشان داد متغیر اشتیاق به فضای مجازی در حد قوی توان تبیین و پیش بینی متغیر قلندری مجازی را دارد. همچنین مشخص شد متغیر اشتیاق به فضای مجازی در حد متوسط توان تبیین و پیش بینی متغیر روابط نامتعارف زوجین را دارد. نهایتاً این که متغیر قلندری مجازی در حد متوسط توان تبیین و پیش بینی متغیر روابط نامتعارف زوجین را دارد.

در این پژوهش در بخش کیفی، در زمینه چرایی ورود زوجین به رابطه فراز ناشویی، عوامل فردی، عوامل نگرشی، عوامل ازدواج نامناسب، عوامل تعاملی و ارتباطی و عوامل محیطی منتج شده است. در محور عوامل فردی، به نظریه گیدنز استناد شده است که فردی شدن خانواده و ظهور فردگرایی در عرصه آن را با تمرکز بر فرآیندهای توسعه اجتماعی به‌ویژه مدرنیزاسیون تبیین کرده است. مدرنیزاسیون سبب تغییر ارزش‌ها به سمت فردگرایی، لذت‌محوری و ارضای شخصی شده است. بنابراین در صورتی که فرد در زندگی زناشویی احساس بسنده نبودن یا عدم رضایت جنسی و عاطفی داشته باشد، درصدد امتحان کردن رابطه دیگری برمی‌آید، زیرا با توجه به شرایط ساختاری جامعه امکان جدایی یا ازدواج مجدد قانونی دشوار است. در محور عوامل فردی، خستگی از زندگی مشترک، هیجان‌خواهی، اختلالات شخصیتی (نظیر: پارانوئید، اسکیزوئید، اختلال دوقطبی و...) و خصیصه‌های شخصیتی (نظیر: شخصیت نمایشی، مرزی، ضداجتماعی، خودشیفته) همسو با پژوهش باکوم و همکاران (۲۰۰۹)؛ کنجکاوی همسو با پژوهش مارک و همکاران (۲۰۱۱) و باکوم و همکاران (۲۰۰۹) بوده است (۶). گسست پیوندهای عاطفی در خانواده پدری و تجارب ناموفق دوستی‌های پیش از ازدواج را فولادیان و همکاران گزارش کرده‌اند که یافته‌های این پژوهش همسو با آن است (۷). صمدی کاشان و همکاران (۱۳۹۸) احساس حقارت، غرور و خود برتر بینی، عدم بلوغ هیجانی و مشکلات مربوط به نقش و الگوگیری از والدین را گزارش کرده‌اند که این پژوهش با یافته‌های آنان مطابقت دارد (۶). همچنین تنوع‌طلبی همسو با

پژوهش رابینس‌تین و ایوانی (Robinstein and Ivan) (۱۹۹۹) و مارک، جانسن و میلهاسن (۲۰۱۱) بوده است (۸).

در محور عوامل نگرشی، به نظریه ناسازگاری شناختی فستینگر (Festinger) (۱۹۵۷) استناد شده است. بسیاری از مشکلات زناشویی به نوع تفکرات زوجین درباره یکدیگر و روابط آن‌ها وابسته است. هنگامی که ارتباط نامتعارف اتفاق می‌افتد با توجه به این که با نگرش فرد در زمینه تعهد ازدواج مغایرت دارد، ناسازگاری شناختی رخ می‌دهد که موجب تنش درونی و احساس ناخوشایند می‌شود. برای مقابله با این حالت و کاهش و برطرف ساختن ناهماهنگی، سه گزینه وجود دارد؛ که شامل: تغییر نگرش، تغییر رفتاری که باعث ایجاد ناهماهنگی شده است، و یا توجیه رفتار مغایر با نگرش است. توجیهات شخصی، حق به جانب‌گرایی و دلیل‌تراشی از راه‌های برون رفت از مشکل ناهماهنگی شناختی در این پژوهش بوده است. در محور عوامل نگرشی، جبران کمبود با پژوهش باکوم و همکاران (۲۰۰۱) و تریس و جیسن (۲۰۰۰) مطابقت دارد (۶).

در محور عوامل ازدواج نامناسب، به نظریه الگوی هسته‌ای خانواده پارسونز (۱۹۹۵) استناد شده است. از نظر پارسونز، خانواده هسته‌ای، واحدی مصرفی و وابسته به شغل بیرون از منزل شوهر است و بر اساس همسرگزینی آزاد و بر پایه عشق رمانتیک به وجود می‌آید. در شرایط کنونی و با تغییر ساختار اجتماعی از شکل سنتی به مدرن و در نتیجه، ایجاد نهادهای هم‌عرض خانواده در عرصه‌های مختلف از جمله اشتغال و تامین نیازهای اقتصادی، خانواده کم کم کارکرد تولیدی خود را از دست می‌دهد و تنها نقش خودشاوندی اعضا نسبت به یکدیگر در آن باقی می‌ماند (۹).

در محور عوامل ازدواج نامناسب، ازدواج در سن پایین را حبیبی عسگرآباد و همکاران گزارش کرده‌اند که یافته‌های این پژوهش با آن همسو است (۱۰).

در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، به نظریه انتخاب گلاسر (۱۹۹۸) استناد شده است. زوجین تصور می‌کنند که ریشه مشکلات زناشویی آنان، ریشه در امور خارج از آن‌ها دارد و سعی دارند با کنترل رفتارهای همسرشان

در قالب فیلم‌ها و سریال‌هایی با موضوع روابط نامتعارف، به عادی‌سازی این‌گونه روابط پرداخته و تنوع‌طلبی جنسی را رواج می‌دهند. همچنین بیماری‌ها نیز از عوامل مهم در ارتباطات بین زوجین محسوب می‌شوند. بیماری‌های مزمن جسمی یا روانی سبب بروز ضعف‌های عاطفی و ارتباطی میان زوجین شده و در موارد متعددی از طریق ایجاد مشکلات اقتصادی بر روابط زوجین تأثیرات منفی برجا می‌گذارند. در این میان پاندمی کرونا سبب بروز بحران ارزشی در جامعه و به تبع آن خانواده و روابط بین زوجین شده است. از نظر ساروخانی، در هنگامه بحران ارزش‌ها، ارزش‌های اساسی یک جامعه بر لذت‌طلبی، تمتع‌آنی، مصلحت‌گرایی فردی، سودگرایی، ماده‌گرایی و ابزارگرایی استوارند و انسان‌ها صرفاً به تمتع می‌اندیشند و فقط مصالح خویش را در نظر می‌آورند... در این شرایط روابط زوجیت نیز از این قاعده مستثنا نبوده و آمار طلاق روز به روز افزایش خواهد یافت (۱۳). در محور عوامل جامعه و محیط، ساعات کار طولانی، محیط شغلی مستعد برای روابط فرا زناشویی، دور بودن از همسر، شبکه‌های ناسالم اجتماعی و بیمارهای جسمی شدید را صمدی کاشان و همکاران گزارش کرده‌اند که یافته‌های این پژوهش با آن همسو است (۶). مصاحبه‌شوندگان اذعان کرده‌اند که با تغییر جامعه و ارزش‌های آن، باورهای آنان نسبت به هنجارهای جامعه، مذهب و تعهد تغییر کرده و با فراگیر شدن شبکه‌های اجتماعی و امکان دسترسی ساده‌تر، امکان ارتباط نامتعارف افزایش یافته است. رسانه‌های اجتماعی راهی برای رفتارهایی فراهم می‌کنند که ممکن است به طور بالقوه برای روابط عاشقانه مضر باشند، مانند برقراری ارتباط با شرکای جایگزین، که گاهی اوقات می‌تواند باعث تعارض رابطه، جدایی یا طلاق شود (۱۴). اغلب آنان پاندمی کرونا را موجب اهمیت لذت‌جویی بیش از پیش دانسته‌اند که همسو با نتایج پژوهش کوب گوردون است. وی اذعان داشته است که افزایش استرس ناشی از بیماری همه‌گیر ممکن است زوج‌ها را در معرض افزایش خطر خیانت قرار دهد. عوامل منفی خیانت همچنین به دلیل تلاقی با پیامدهای اجتماعی، عاطفی و مالی COVID-19 احتمالاً برای زوج‌ها در طول

بر این مشکلات فائق آیند. در حالی که بایستی بر رفتارهای خود تمرکز کرده و ضعف‌های مهارت‌های ارتباطی خود را یافته و موانع ارتباط را متوقف کرده و روابط خود با همسرشان را بهبود بخشند. در محور عوامل تعاملی و ارتباطی، عدم تمکین همسر به رابطه، فرسایش رابطه جنسی، طلاق عاطفی، قهر و دعوا، فقدان صمیمت عاطفی، سوء رفتار، عدم ابراز احساسات را صمدی کاشان و همکاران گزارش کرده‌اند که یافته‌های این پژوهش با آن مطابقت دارد (۶).

در محور عوامل جامعه و محیط، به نظریه‌های تغییر فرهنگ از طریق رسانه اینگلهارت (۱۹۷۰)، نقش عوامل مذهبی آلپورت (۱۹۵۵)، نقش عوامل اقتصادی کانگر (۱۹۰۰)، کاشت گربنر (۱۹۶۹) و شرایط بحران ساروخانی (۱۳۷۶) استناد شده است. از نظر اینگلهارت استفاده فردی از رسانه‌ها و به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی بر ارزش‌های فردی تأثیر مستقیم دارد. افرادی که به‌طور مداوم به بیشترین شکل در معرض اطلاعات شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها قرار گرفته‌اند جهت‌گیری‌های آن‌ها نسبت به دین، برابری جنسیتی، معیارهای سنتی اخلاق، نگرش نسبت به دموکراسی و... به‌طور معناداری متفاوت خواهند بود (۱۱). در دیدگاه آلپورت، جهت‌گیری مذهبی به دو صورت درونی و بیرونی می‌باشد (۱۲). در جهت‌گیری مذهبی درونی، ایمان به عنوان یک ارزش متعالی و یک تعهد انگیزش فراگیر در نظر گرفته می‌شود. اما در جهت‌گیری مذهبی بیرونی، مذهب ابزاری برای ارضای نیازهای فردی از قبیل مقام و امنیت است. در اغلب تحقیقات داخلی و خارجی نقش مذهب در تعهد زناشویی مورد توجه قرار گرفته است اما مدرنیزاسیون و افزایش فردگرایی منجر به کاهش دین‌داری و برخی اوقات تفسیر فردی از دین جهت رسیدن به اهداف فردی شده است. در زمینه نقش عوامل اقتصادی، از نظر کانگر، محرومیت اقتصادی تعاملات مثبت زوجین را کاهش داده و زندگی زناشویی آن‌ها را بی‌ثبات می‌کند. در زمینه تأثیر رسانه‌ها، نظریه‌پردازان کاشت بر این باورند که رسانه‌ها، اثرات چشمگیری بر باورها و نگرش‌های طولانی‌بینندگان نسبت به دنیا و اعتقادات و باورهای آن‌ها دارند. رسانه‌ها،

Qualitative Research: Techniques and Stages of Grounded Theory Production, Ebrahim Afshar, Tehran: Nei Publishing. 2012.

6. Samadi Kashan S, Pourqnad M, Zamani Zarchi MS. "Marital infidelity: an exploration of perspectives, factors and consequences". *Dev Psychol*. 2018; 4(37):165-176.

7. Foladian M, Kashani Z, Diyari M. "Sociological analysis of the occurrence of extramarital relationship: providing a grounded theory". *Soc Issues Iran*. 2019;11(2):177-206.

8. Shirdel M. "Factors of tendency of married men and women to have illicit sex". *Soc Welfare Sci Res Quart*. 2006;6(20):133-148.

9. Giddens A, Bradsali K. *Sociology*, Hassan Chavoshian, Tehran: Ney Publishing. 2016.

10. Habibi Asgarabad M, Haji Heydari Z. "The causes of marital infidelity from the perspective of couples referring to the family court: a qualitative study". *Fam Res*. 2014;11(42):165-186.

11. Inglehart R, Pippa N. *Globalization and cultural diversity*, Abdullah Fazli and Sajdeh Alameh, Tehran: Kavir Publications. 2015.

12. Seyed Ali Tabar S, Poravari M, Habibi Asgarabad M, Mohammad Alipour Z. "Comparison of attitude towards extramarital relationships, religious orientation of users and non-users of Facebook social network". *Fam Stud*. 2014;11(43):297-308.

13. Sarukhani B. *Divorce - a research on the recognition of reality and its factors*, Tehran University Publications. 2008.

14. McDaniel Brandon T, Drouin Michelle, Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Comput Hum Behav*. 2017;66:88-95.

15. Coop Gordon Kristina, Mitchell Erica A. *Infidelity in the Time of COVID-19*. *Fam Process*. September 2020:956-966.

16. Kargar M, Ghased F, Kimiaei SA. "Effectiveness of marital communication skills training on the quality of life and marital satisfaction of conflicted couples". *Women Fam Cultur Educ Quart*. 2015;11(36):123-141.

همه‌گیری تشدید می‌شود (۱۵). همچنین بیشتر آنان به عدم ارتباط عاطفی و جنسی با هم سرشان و تمایل به ازضای نیازهایشان در قالب روابط خارج از ازدواج تاکید کرده‌اند (۱۶). بنابراین توجه ویژه به آموزش مهارت‌های ارتباطی و جنسی و فرهنگ‌سازی در زمینه نحوه استفاده سالم از شبکه‌های اجتماعی از طریق آموزش و پرورش، رسانه‌های عمومی و نهادهای مسئول ضروری است. با این حال عدم دسترسی به تمام افراد جامعه، عدم کنترل شرایط روحی افراد نمونه هنگام تکمیل پرسشنامه‌ها و مصاحبه‌ها و عدم کنترل شرایط اقتصادی و جایگاه اجتماعی آنها از محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌باشد که ممکن است بر نتایج تحقیق تاثیر داشته باشد. در نهایت امید است با استفاده از نتایج این تحقیق بتوان دیدگاه روشنی در زمینه تاثیر زورگویی بر متغیرهای تحقیق در اختیار محققین و متخصصین قرار داد تا با استفاده از آن بتوانند به بهترین نحو ممکن جهت کاهش آثار منفی زورگویی برنامه‌ریزی کنند.

نتیجه‌گیری

نتایج تایید کننده تاثیر زورگویی مجازی و اشتیاق به فضای مجازی بر ارتباط نامتعارف زوجین می‌باشد بنابراین توصیه می‌شود مسئولین به این موارد بطور جدی توجه کنند.

References

1. Barbaro N, Shackelford TK. Environmental unpredictability in childhood is associated with anxious romantic attachment and intimate partner violence perpetration. *J Interpers Violence*. 2019;34:240-269.
2. Shirafken AH, Nasrallahi A, Hassanzadeh R. "The relationship between cyberspace addiction and cyberbullying and mobile phobia in students". *Info Commun Technol Educ Sci*. 2019;10(3 (series 39)).
3. Saadipour I. "Investigating the effects of the Internet on families with teenage children". *Commun Res*. 2012;20(4 (series 76)).
4. Jafari Siavashani F, Nik Bakhsh R, Safania AM. "Emergence of various types of behavior in athletes with the mediation of pride: based on the test of passion model". *Psycho Sci*. 2017;17(72):907-917.
5. Strauss Anselm L, Juliet Corbin. *Fundamentals of*